

MINISTRANTHÅNDBOKEN

-med tips til deg som vil starte ministrantlag

“...det er ikke om å gjøre om å bli først ferdig med messen, men det gis derimot stilpoeng til ministrantene!”

INNHOLDSFORTEGNELSE

FORORD

INNHOLDSFORTEGNELSE

I	VELKOMMEN SOM MINISTRANT	1
II	PRAKTISKE RÅD FOR MINISTRANTER	2
1.	Hendene	2
2.	Øynene	2
3.	Når du står	3
4.	Når du går	3
5.	Når du sitter	4
6.	Når du kneler	4
7.	Når du bukker eller bøyer deg	5
8.	Når du bærer lys	5
9.	Når du bærer kors	5
10.	Når du bærer røkelse	6
11.	Når du bærer messeboken	6
III	FORBEREDELSE TIL MESSEN	7
a)	Påkledning	7
b)	Oversikt over messekjær	8
c)	Forberedelser i sakristiet og kirkerommet	10
IV	MESSENS GANG	11
a)	Innledning	11
b)	Ministrantenes oppgaver i messens enkelte deler	12
c)	Andre liturgier	19
d)	Bruk av røkelse	23
V	ORD OG UTTRYKK SOM BRUKES I KIRKEN	26
VI	KIRKEÅRET	31
a)	Bevegelige kirkefester	31
b)	De liturgiske fargene	31
c)	Liturgisk kalender	32
VII	TIPS TIL DEG SOM VIL STARTE MINISTRANTLAG	36
a)	Innledning	36
b)	Praktiske råd	36
c)	Skal laget ha en “sjefsministrant”?	37
d)	Forslag til møteopplegg for de syv første møtene	38
	STIKKORDLISTE	39

I VELKOMMEN SOM MINISTRANT

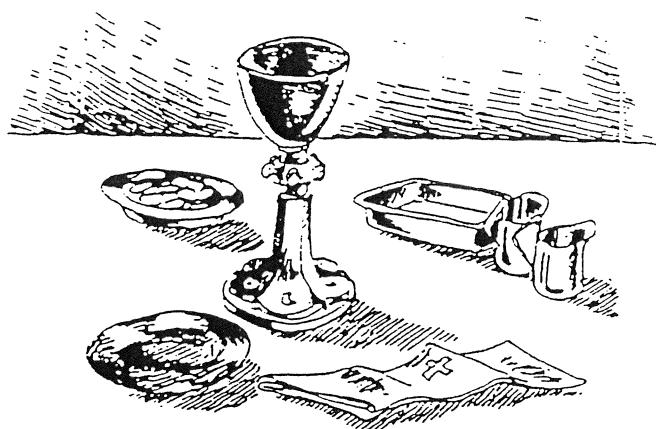
Ordet *ministrant* kommer av det latinske ordet *ministrare*, som betyr å *betjene*. En ministrant er en person som hjelper presten med religiøse handlinger, som oftest messen. Ministrantene har forskjellige oppgaver, alt etter hva slags messe de deltar i.

Når du skal ministrere kan du tenke som så: Jeg skal på fest. Møte venner, men først og fremst Gud. Det blir en høytidelig fest, det er nok best at jeg tar på meg noen finere klær, grer håret og ...ok da, vaske hendene også, men bare fordi det er messe.

Som ministrant tar du på deg en egen drakt. Nå vet alle at du er ministrant, og de vet også hva de kan forvente av deg. Ved å bli ministrant forteller du til Gud, deg selv, presten, foreldrene dine, venner og menighet at du er villig til å tjene Gud ved å utføre de oppgaver du får. Høres det skremmende ut? Hjelp, jeg trodde ikke at det var så alvorlig, jeg trodde det bare var gøy! Ja det er gøy, og veldig spennende. men også litt vanskelig og av og til litt tøft. Du får bl.a. ikke sove lenge om søndagen. Til gjengjeld får du være med på å forme liturgien i fellesskap med presten, koret, organisten og menigheten. Messen er et møte med Gud - derfor er det en hellig handling.

Jesus selv er den høyeste prest og han er med oss når vi samles. ("Hvor to eller tre er samlet i mitt navn, der er jeg selv iblant dem") Vi hører ham snakke til oss i lesningene, vi møter ham i bønn, i kommunionens sakrament og i fellesskapet med venner og menighet. Ministranten oppgave er å gjøre dette møtet så vakkert og verdig som det fortjener å være.

Å være ministrant er altså en ganske spesiell oppgave. Det kreves ærbødighet og disiplin, og det er en tjeneste som du kan være stolt over og takknemlig for.

II PRAKTISKE RÅD

Når du ministrerer skal du delta i liturgien på en bevisst og aktiv måte; altså gjennom ORD, TANKER og HANDLINGER. Ved å ta på deg festklærne - ministrantdrakten - viser du at det er noe viktig og høytidelig som skal skje.

Liturgien er imidlertid mer enn dette. Jesus er selv til stede. En liturgisk feiring er en hellig handling. Dette understrekkes ikke bare gjennom klærne, men først og fremst gjennom måten vi oppfører oss på. Våre handlinger og holdninger uttrykker hva vi tror og føler.

Her følger en liten oversikt over de bevegelser og oppgaver som hører inn under ministrantgjerningen, sammen med et par praktiske råd om hvordan du skal utføre dem best mulig.

1. Hendene

Våre hendene uttrykker hva vi tenker og føler like godt som ord. Tenk f.eks.. på en åpen, tiggende hånd, en knyttet neve osv. Vi må derfor passe på hvordan vi holder dem, og at alt skal være tydelig for andre.

Hendene skal holdes foldet eller flatt mot hverandre med kryssede tommer, og holdes opp mot brystet når du står, går, kneler og ellers når du ikke er opptatt med en spesiell oppgave. Det ser best ut om alle ministrantene holder hendene på samme måte. Når du bruker en hånd til noe, f.eks. til å holde en vannkrukke, til å korse deg etc, skal du legge den andre (ledige) hånden flatt opp mot brystet. Du bør aldri la den ledige hånden henge og dingle langs siden.

Under syndsbekjennelsen slår du deg for brystet under "ved min skyld". Det er et tegn på anger og viser vilje til forbedring.

2. Øynene

Du skal alltid ha øynene rettet mot presten eller lektoren når vedkommende leser, eller mot ministrantlederen. Du bør aldri virre med hodet frem og tilbake for å se på alle som sitter i kirken. Husk at du har en viktig jobb og skal være klar til det neste du skal gjøre.

3. Når du står

Hodet og resten av kroppen skal holdes rett. Hendene skal være foldet midt på brystet og peke oppover, mot Gud. Når du står viser du din ærbødighet overfor det som skjer rundt deg, og at du er klar til å utføre de oppgaver som blir lagt på deg.

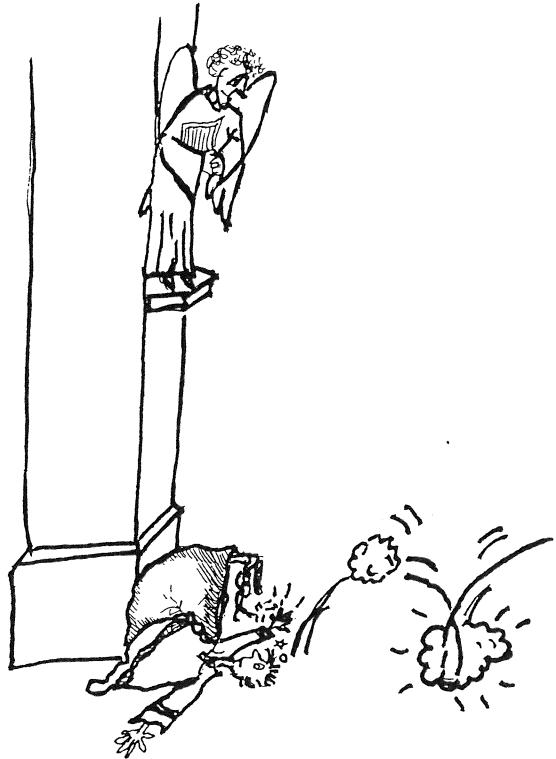
TIPS:

Hvis du står lenge er det lurt å av og til stramme musklene i bena. Det hjelper hjertet å pumpe blodet rundt i kroppen, og du blir ikke så lett svimmel.

4. Når du går

Når du går i prosesjon eller skal krysse koret, så vær rolig og avslappet. Ikke løp, kryp eller vagg, men gå rolig og verdig. En prosesjon symboliserer at vi er på pilgrimsvandring, på vandring mot Gud. Hvis du går sammen med presten og/eller andre ministranter, så gå sammen som et team - ikke som en saueflokk! De/den som går først må passe på å gå i et passelig tempo, og å få alle med seg.

Har du startet å gå og så oppdager at du har gjort en tabbe; du skulle kanskje gått et annet sted, eller ikke gått i det hele tatt, så ikke få panikk. Gå rolig til det stedet du vanligvis står/sitter eller til det stedet du i utgangspunktet skulle ha gått til. Det er ikke nødvendig å løpe på plass. Færre legger merke til deg om du tar det med ro. Man kan gjøre de utroligste ting uten at menigheten merker det, bare man gjør dem rolig og med verdighet.

Ikke lett å opptre verdig med løse lisser!

5. Når du sitter

Sitt rett på stolen, med hendene foldet i fanget. La være å dingle med eller krysse bena. Kryssede ben og fomling med hendene viser at du har lite trening og ikke har full respekt for og vier all din oppmerksomhet til oppgaven din. Husk at når du får tegn til å sette deg, betyr ikke det at du kan ta ferie.

...og når du får tegn til å sette deg, betyr ikke det at du kan ta ferie !

TIPS:

Ikke sprett opp hvis du har sittet lenge, for da kan du lett bli svimmel!

6. Når du kneler

Kneling på et kne: Knel alltid på det høyre kneet, og la det berøre gulvet der din venstre hæl er. Ryggen skal holdes rett. Du skal knele med knærne (det er dem som skal bøyes), ikke med ryggen! Du skal ikke se ut som en lommekniv som plutselig klapper sammen. Hold hendene samlet på brystet, stå helt oppreist og knel så rolig og verdig (ikke la det skje "i farten"). Det kan være lurt å tørrtrene hjemme. Kneling på begge knærne: Her gjelder de samme regler for kroppsholdning som ovenfor, men begge knærne skal være i gulvet. Når du skal reise deg, så gjør det uten å støtte deg i gulvet/trappen med hendene, og gjør det rolig - ellers blir du lett svimmel!

Når du kneler i en trapp eller på en knelebenk, så prøv å treffe kanten med gropen du har rett under kneskålen. Det er den mest behagelige måten å knele på, samtidig som det er lett å komme seg opp.

7. Når du bukker eller bøyer deg

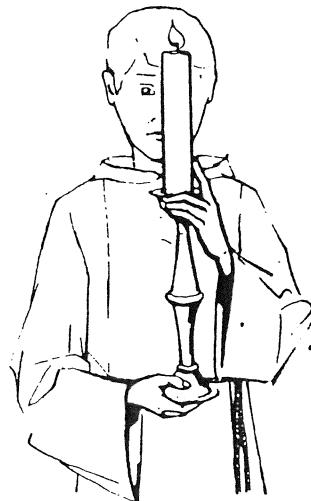

Bukking er en moderat bøyning av hodet og skuldrene, resten av kroppen forblir rett. Gjør det rolig og verdig, det skal ikke se ut som en tilfeldig krampetrekning.

Du skal bukke (både gutter og jenter) for alteret når du kommer i begynnelsen av messen, under trosbekjennelsen når det sies "...og er blitt menneske" og for alteret når du går i slutten av messen. Du skal også bukke til presten hver gang du har utført en tjeneste overfor ham, før du går tilbake til plassen din.

Når du bøyer deg skal det gjøres med hele overkroppen, det er et tegn på ydmykhet og ærbødigheit.

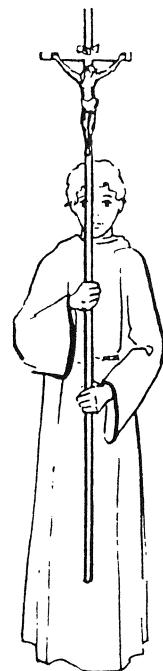
8. Når du bærer lys

Lysbærere arbeider alltid sammen to og to. Lysestakene holdes slik: Ytterhånden under staken og den andre hånden like under lyset. Lysbærerne skal ikke knele under prosesjonen, men vente til alle de andre har knelt, for så å gå til sine plasser etter å ha satt fra seg lysene på tilvist sted.

9. Når du bærer kors

Korsbæreren skal heller ikke knele under prosesjonene, men sammen med lysbærerne vente til de andre har knelt, for så å plassere korset på tilvist sted og gå til sin plass. Husk å holde korset høyt nok oppé slik at ikke stangen berører gulvet eller anklene dine. Korset skal holdes slik at Kristusfiguren vender utover fra deg.

10. Når du bærer røkelse

Røkelsesbæreren skal holde karet (før røkelse er lagt i) med venstre hånd under platen hvor lenken slutter. Under prosesjonene holdes høyre hånd flatt opp mot brystet. Høyre hånd er fri til å trekke i lenken for å åpne karet ved ildleggelse av røkelse. Når du svinger røkelseskaret, er det best å holde karet i høyre hånd såfremt du ikke er kjehendt. (Der er mer om røkelse i IV b) !)

11. Når du holder messeboken

Bokbærer er den som holder messeboken for presten under innlednings- og avslutningsbønnen. Messeboken skal holdes slik: Plasser hendene på undersiden av boken (med de åpne sidene vendt mot presten) og med tomlene på baksiden av boken for å støtte den, slik at boken står rett opp.

Det kan være en god ide å lene boken mot pannen din, slik at ikke presten blir distraheret av øynene dine o.l. Hvis du er for høy til å gjøre dette, se da ned og ikke på presten. Ikke tvihold på boken, men la presten justere høyden slik at det blir lettere for ham å lese. Prøv å ikke smelle igjen boken når du lukker den!

Husk at ministrering er et team-arbeid mellom ministrant(er) og prest(er). Vær alltid våken og følg med på hva som skjer - ikke drøm deg bort. Husk å bevege deg rolig og ikke trekk oppmerksomheten mot deg selv.

Lukk boken forsiktig...

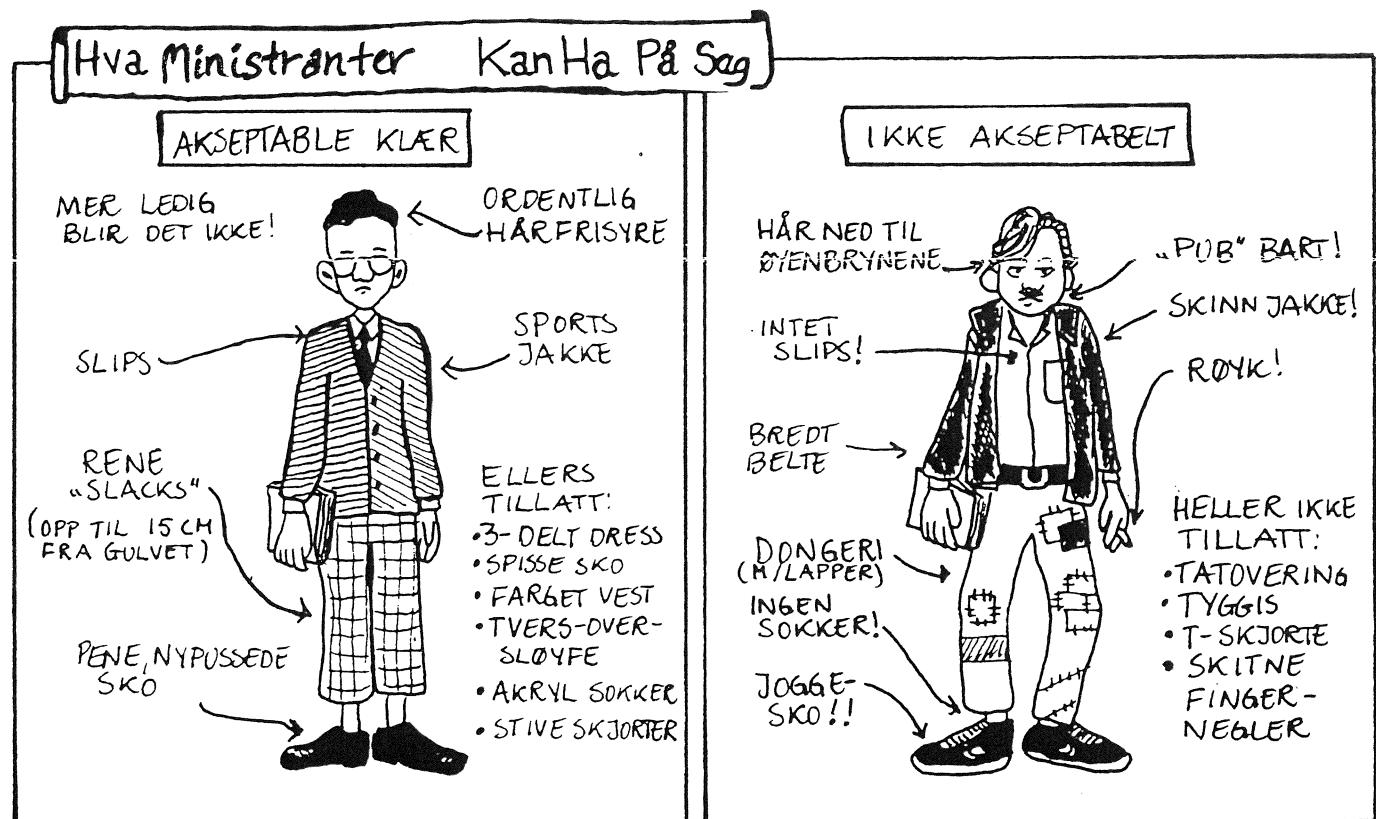
III FORBEREDELSE TIL MESSEN

a) Påkledning

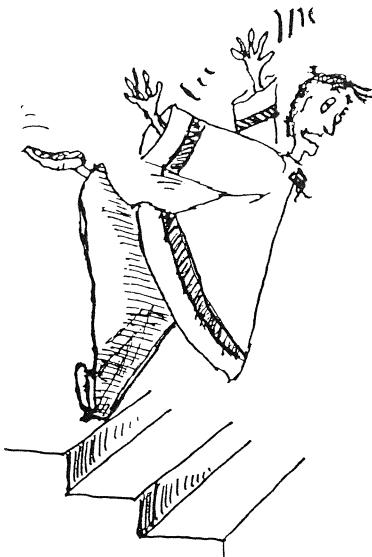
Når du ministrerer bruker du en ministrantdrakt. Dine egne klær skal helst ikke synes, men det er ikke alltid mulig å unngå. Du bør derfor tenke på hva du har på deg under ministrantdrakten.

Skoene vil alltid være synlige, og er derfor på en måte en del av drakten. De bør være mørke og behagelige å gå i. Høyhælede, lyserosa lakksko, sjøstøvler og snowjogs tiltrekker seg for mye oppmerksomhet og har ingen ting under en ministrantdrakt å gjøre. Ministrantene bør se mest mulig like ut, også på bena.

Sokker, bukser, skjortermer og krager er også synlige. Her gjelder samme regel som for sko; de skal ikke tiltrekke seg for mye oppmerksomhet. Det kan være lurt å trekke opp lange ermer, eller å ministrere i T-skjorte - den synes ikke under drakten og du blir ikke for varm.

b) Oversikt over messekjær

Alba

Hvit, lang, vid skjorte med lange ermer. Skal rekke ned til anklene og dekke buksene, men ikke være så lang at den slepes langs gulvet. Albaen er felles for alle i liturgisk tjeneste, og har vært brukt siden 300-tallet. Navnet kommer fra latin "albos", som betyr "hvit".

Lange drakter kan være farlig!

Amict

Hvit skuldørduk som skal dekke til kragen på det du har under drakten (lurt å bruke hvis du har farget skjorte på deg).

Cingulum

Hvit snor som alltid brukes som belte til alba.

Korskjorte

Hvit skjorte til å ha over sutanen eller talaren. Brukes av både prest og ministranter.

Sutan

Sort prestekjole med lange ermer. Brukes av prester og ministranter, av sistnevnte alltid med hvit korskjorte over.

Talar

Sort, kortermet prestekjole. Blir også brukt som ministrantdrakt, da med korskjorte over.

Følgende messekjær er forbeholdt diakoner, prester og biskoper:

Dalmatica

Diakonens messedrakt (følger de liturgiske farger). Ser ut som en stor T-skjorte.

Korkåpe

Stor, lang kåpe med en lenke foran brystet til å holde den sammen. Brukes av presten ved tilbedelse av det hellige sakrament og andre liturgiske anledninger utenom messen (begavelser, dåp etc.).

Messehagl

Det plagg presten eller biskopen har utenpå albaen og stolaen under messen. Messehaglene har forskjellige farger og følger den liturgiske kalender. Fargene er: Hvit, rød, grønn og fiolett.

Hvit :

- Kristusfester (unntatt Langfredag)
- Mariafester + festdager for helgener som ikke er martyrer og engler.
- Allehelgensdag (1.november)
- Festen for Johannes Døperen (24. juni)
- Festen for evangelisten Johannes (27. desember)
- Festen for apostelen Peters stol (22. februar)
- St. Paulus' konversjon (25. januar)
- Kan brukes i messer for de døde

Rød :

- Palmesøndag
- Langfredag og festen for Kristi lidelse
- Pinse og festdager for Den Hellige Ånd
- Festdager for de fleste apostler, evangelister og alle martyrer

Grønn :

- Under den vanlige tiden i kirkeåret

Fiolett :

- Advent
- Fastetiden
- Messer for de døde

Mer om fargene? Se VI b).

Stola

Langt, smalt tøystykke, fargen følger kirkeåret og anledningen. Presten har det som et skjerf rundt halsen, men diakonen har det på skrå over brystet. Stolaen er diakonens, prestens og biskopens spesielle embetstegn.

Presten har det som et skjerf rundt halsen...

Velum

Langt, bredt tøystykke som presten og diakonen legger over skuldrene og dekker hendene med når de bærer en monstrans.

TIPS:

Når du skal finne en alba med riktig lengde holder du kleshengeren i skulderhøyde. Albaen skal da rekke ned til gulvet. Når du binder cingulumet rundt livet utenpå albaen, vil den trekkes opp i riktig høyde. En talar eller sutan skal rekke til anklene. Finner du ingen drakt som passer, tar du en som er for lang og binder den opp med et cingulum. Gjør du det på en sutan eller talar, må du ikke la cingulumet henge nedenfor korskjorten. Det er lett å snuble i for lange drakter, spesielt i trapper. (Husk at menigheten gir poeng for saftige tryninger!). Har du en ledig hånd, så bruk den til å holde drakten oppe. Det er heller ikke alltid så lett å se hvordan en drakt henger på deg, så det er en idé å hjelpe hverandre når man tar på ministrantklærne. En ministrant skal ikke se ut som en potetsekk eller et levende loppemarked.

c) Forberedelser i sakristiet og kirkerommet

Det er sjefs-ministrantens oppgave å sørge for å fordele arbeidsoppgaver og sjekke at alt er klart før messen. Det er viktig at alle ministrantene følger de beskjeder som blir gitt. Husk at alle må samarbeide for at det skal bli en verdig og vellykket messefeiring.

Sjekk at følgende ting, som er nødvendige for messefeiringen, er å finne i koret:

- * Messebok
- * Bok for lesningene (1)
- * Forbønner (hvis der er noen)
- * Bolle, vann og fingerduk for fingervasken
- * Corporale
- * Purifikator
- * Kalk
- * Patena
- * Brød og vin (2)
- * Lys
- * Nøkkel til tabernaklet
- * Holder el. pute til messeboken
- * Klokke(r)

(1) Boken med lesningene blir kanskje båret i prosesjon av lektoren eller diakonen. Hvis ikke må den ligge på lesepulten.

(2) Brødet og vinen blir kanskje båret i en offerprosesjon. Hvis dette ikke skal gjøres, må det ligge på kredensbordet (lite bord på siden av koret).

De to siste tingene på listen varierer det fra sted til sted om man bruker eller ikke. Hvis du er usikker på hva enkelte av disse sakene er, så se **V Ord og uttrykk som brukes i kirken**

IV MESSENS GANG

a) Innledning

av pater Rolf Bowitz

Messen er det viktigste punkt i hele Kirkens liv. Vi feirer messen som minnemåltid og som takksigelse. Vi takker Gud som gav oss sin sønn for å forsone seg med oss mennesker. Jesus var helt og fullt menneske, derfor kan vi se til ham som et eksempel for oss andre. Men han var Guds sønn og selv Gud. Derfor setter han oss fri fra all synd. Han bød sine nærmeste venner å feire måltid for å minnes ham.. Det gjør vi hver gang vi feirer messe.

Spesielt er søndagsmessen viktig. Derfor legger alle menigheter vekt på at Høymessen feires mer festlig enn de andre messene. Da samles hele menigheten - eller i alle fall en stor del av den.

For ministrantene er det en stor oppgave å få være med under søndagsmessen. De bidrar til at det blir større fest over feiringen. Men det er også en viktig oppgave å gjøre prestens arbeide lettere. Derfor kommer ordet ministrant (**tjener**) enda bedre til sin rett. Ministranten skal gjøre det lettere for presten å feire messe, og ministranten skal være en medhjelper for prest og for menighet. Da blir messen også en tjeneste for Gud, en **gudstjeneste**.

Alt ministranten gjør, skal være preget av verdighet, respekt og bønn. Derfor er det så viktig at ministrantene deltar jevnlig i messen og at de øver skikkelig sammen med prest og andre. Bare på den måten kan ministrantene utføre en tjeneste som er nyttig for hele menigheten.

Måten vi feirer messen på i dag ble fastsatt i 1969 av pave Paul VI. Den avløste den "Tridentinske messe" som ble fastsatt på 1500-tallet. Men selve kjernen i messefeiringen har vært den samme helt siden de første apostler kom sammen til brødsbrytelse og bønn i tiden etter Kristi Himmelfart. Hoveddelen i messen er "Ordets liturgi" og "Nattverdens liturgi". Det er særlig under "Nattverdens liturgi" at ministrantene har viktige oppgaver å utføre.

For en ministrant er det viktig å lære messen å kjenne, og å bli vant med søndagsmessen og hverdagsmessen. Men også å lære litt om de spesielle former for messe og liturgi som feires i menighetene: Dåp, konfirmasjon, ektevielse, begravelse og lignende. Julen, påsken, Kristi Legemsfest og andre liturgiske høydepunkter er også viktige.

Ved å delta aktivt som ministrant får alle et bedre forhold til messen. Det gjelder bare å huske på at ministranten også blir gitt tid til å be under messefeiringen. Privat bønn og stillhet er en viktig del av messen for alle som deltar. Dette gjelder ikke minst ministranter.

#

“Det er viktig at ministrantene øver sammen med presten.....”

En søndag for mange år siden skulle en vietnamesisk prest feire messen i Kristiansand. Han og ministrantene vekslet ikke et ord før messen, og antagelig trodde han at de var meget erfarte. I virkeligheten hadde de knapt satt sine ben i et kor før og det eneste de visste om hva de skulle gjøre var det som menighetssøsteren hadde fortalt: På “hellig” skulle de knele i trappen for å ringe med bjellen.

Messen begynte og første gangen presten nevnte ordet “hellig”, suste de to ivrige ministrantene frem og ble liggende på kne i 20 minutter! Egentlig var det først ved “Hellig, hellig, hellig” at de skulle ha knelt. Dessuten kunne sikkert presten hatt bruk for dem oppe ved alteret i mellomtiden....

##

b) Ministrantenes oppgaver i messens enkelte deler

Her skal vi gå gjennom messens enkelte deler og hvilke oppgaver ministrantene har underveis. Slik er dette nærmest å betrakte som en oppskrift på å ministrere. Messen er delt inn i fire hoveddeler:

Innledende riter - Kom
Ordets liturgi - Hør
Nattverdens liturgi - Gi takk & Kom og spis
Avsluttende riter - Gå

Det finnes flere ord og uttrykk man kan bruke for å beskrive de enkelte delene i messen. Ovenfor har vi brukt to forskjellige, den siste har vi tatt med for å billedliggjøre hva det er Gud meddeler oss i messens enkelte deler.

Før messen: Ministranter og prest(er) samles i sakristiet og ifører seg drakter og messekjær i årstidens/dagens liturgiske farge. Sammen stiller de seg opp i den orden som prosesjonen skal være formet i ute i kirken.

TIPS:

I enkelte menigheter starter ministrantene messen inne i sakristiet med at presten eller "sjefsministranten" sier "Vår hjelpe er i Herrens navn". Ministrantene svarer: "Han som skapte himmel og jord". Deretter går de ut i kirken.

INNLEDENDE RITER - KOM

Prosesjon:

Ministranter og prest går ut i kirken. Når de går ringer en i klokken for å varsle utmarsjen. Vel fremme ved altertrinnene stiller ministranter og prest seg opp i avtalt orden, presten står alltid i midten (ministrantene må derfor passe på å stille seg like mange på hver side av presten). Hvis det brukes lys skal lysbærerne stå på hver sin side av presten. Eventuelle kors-, røkelse-, bokbærere etc. blir plassert helt ytterst på hver sin side.

Når alle har kommet på plass vender de seg mot tabernaklet og kneler. Deretter går de til sine plasser. Ministrantene deler seg slik at de går opp like mange på hver side av alteret. Plassene bør være gitt på forhånd slik at det oppstår minst mulig rot oppe i koret. Lysbærerne setter lysene foran alteret og går så til sine plasser på hver side av presten. Eventuelle røkelsesbærere går frem til alteret hvor presten står for at han kan incensere alteret (og korset).

Korsteget:

(ministrantene står)

"I Faderens og Sønnens og Den Hellige Ånds navn. Amen"

Syndsbekjennelse:

(ministrantene står)

"Jeg bekjenner for Gud den Allmektige ...". Under ordene "..ved min skyld..", bøyer man seg og bekjenner sin svakhet ved å slå seg lett for brystet med høyre hånd.

Kyrie:

(ministrantene står)

Kan både synges og fremsies. Denne bønnen er en gammel bønn fra urkirken på gresk, og betyr: "Herre miskunn deg over oss"(=Kyrie Eleison)

Gloria:

(ministrantene står, gjør messeboken klar mot slutten (røkelse på festdager)).

Gloria synges/leses ikke på de dager man bruker fiolette messekjær. Dette gjelder hovedsakelig i adventstiden og i fastetiden. I enkelte festmesser ringer ministrantene med klokker under hele Gloria.

Hvis en ringer lenger, for eksempel under Gloria, kan skruene løsne. Skru dem gjerne ekstra godt fast før jul og påske! Lyden av skruer mot gulvet er alt annet enn himmelsk!

Kirkebønn:

(ministrantene står, en ministrant holder messeboken for presten)

"La oss be: Allmektige Evige Gud...". Denne bønnen beskriver dagens tema, hvilken fest eller høytid det er.

ORDETS LITURGI - HØR

1.lesning:

(ministrantene sitter og lytter)

Salme:

(ministrantene sitter og synger)

Denne salmen er hentet fra Davids salmer, Salmenes bok, og passer til dagens lesninger.

2.lesning

(ministrantene sitter og lytter, gjør klar evangelieboken, lys og evt. røkelse)

2.lesning brukes bare på søndager, større fester og høytider, og ulike andre spesielle kirkedager.

Halleluia:

(ministrantene står)

Når menigheten begynner å synge/lese Halleluia, går lysbærerne til lesepulten med presten. Hvis det brukes røkelse følger også røkelsesbæreren med til lesepulten.

Halleluia synge/leses hele året, unntatt i hele fastetiden og i requiem-messer (begravelsesmessere). På fester som faller i fastetiden brukes festens tekster, men unntatt Halleluia.

Evangeliet:

(ministrantene står og lytter)

Presten hilser folket: "Herren være med dere". Menigheten svarer: "Og med din ånd". Presten: "Dette hellige Evangelium står skrevet hos evangelisten N.N." Alle tegner kors på panne, munn og bryst med tommelen på høyre hånd. Dette for å vise at vi vil bevare hva vi hører i vårt hode, på våre lepper og i vårt hjerte. Presten incenserer evangelieboken før han leser evangeliet. Etter at evangeliet er lest sier presten; "Slik lyder Herrens ord". Menigheten svarer: "Lovet være du Kristus".

Ministrantene går til sine plasser, og alle setter seg.

TIPS:

I mange menigheter er det vanlig at det står en ministrant og holder et stearinlys på hver side av lesepulten når evangeliet leses. Det er pent! De går tilbake med lysene etter at menigheten har svart "Lovet være du, Kristus".

Preken:

(ministrantene sitter og lytter)

På søndager og høytider skal presten holde preken. Her skal presten ved hjelp av lesningene og messetekstene utdype vårt forhold til Gud.

Credo:

(ministrantene står)

"Jeg tror på en Gud..."; Presten istemmer trosbekjennelsen. Menigheten og kor synger/leser så trosbekjennelsen vekselvis. Ved ordene: "Jeg tror på én Herre Jesus Kristus..." og ved ordene: "Han er blitt kjød ved den Hellige Ånd av Jomfru Maria og er blitt menneske" - bøyer ministrantene hodet eller hele overkroppen, som en ærbødigheit for det mysterium at Gud har blitt menneske.

Forbønner:

(ministrantene står, og svarer)

Her ber kirken for sine egne intensjoner og for verden.

NATTVERDSLITURGI - GI TAKK & KOM OG SPIS

Offertorium:

(ministrantene står, to ministranter har ansvar for kollekten)

Frembæring av brød og vin. To ministranter har ansvaret for frembæringen av Patenaen med brødet og kalken, dette står på kredensbordet. Ciboriet og kalken bæres til alteret der presten tar imot. Før de går tilbake til plassene sine bukker de for presten. Presten ber takkebønnen.

To ministranter har ansvaret for frembæringen av vin og vann. De følger samme fremgangsmåte som for frembæringen av ciboriet og kalken. Eventuelle røkelsesbærere går frem til alteret for at presten kan (legge mer røkelse i karet og) incensere gavene og alteret.

Håndtvett:

(ministrantene står)

(Kalles på latin for lavabo). To ministranter bærer vann, skål og det lille håndkleet til presten. De heller litt vann på prestens fingre, og rekker så frem håndkleet for at presten skal kunne tørke fingrene. Under fingervasken sier presten: "Herre, tvedt meg ren for urett og rens meg fra min synd". Før ministrantene går tilbake på plass bukker de for presten.

Selv om det er flere prester til stede er det bare hovedpresten som "vasker seg".

Noen prester foretrekker å tørke hendene på ministrantdrakten

Prefasjon:

(ministrantene står)

Presten synger/leser prefasjonen, som starter slik: "Herren være med dere". Menigheten: "Og med din ånd". Presten: "Løft deres hjerter". Menigheten: "Vi løfter våre hjerter til Herren". Osv...

Sanctus:

(ministrantene står)

Når menigheten begynner å synge/lese; "Hellig, hellig, hellig..." går ministrantene ut og ned av koret (med halvparten på hver side) og stiller seg foran alteret. Når Sanctus er ferdig kneler ministrantene ned. Hvis røkelse skal brukes må røkelsesbæreren huske å ta med røkelseskaret. Den som skal ringe med klokkene må ta med disse.

Eukaristisk bønn:
(ministrantene kneler)

De fire bønnene har litt ulik begynnelse, men hovedinnholdet er likt. En av ministrantene har en messeklokke foran seg på trinnet. Ved ordene "Ta og et alle derav, for dette er mitt legeme.." tar ministranten opp klokken og ringer tre -3- ganger når presten hever den konsekrerte hostien. Det samme gjøres når kalken heves etter at presten har konsekrert den.

Hvis det skal brukes røkelse legges røkelse i karet rett etter at ministrantene har knelt etter Sanctus. Røkelsen brukes til å incensere hostien og kalken når presten hever disse mens det ringes. Ved slutten av den eukaristiske bønn ber presten "Ved Ham og med Ham og i Ham...". Menigheten svarer med "Amen". Heretter reiser ministrantene seg, og går opp slik at halvparten går på hver side av alteret.

Fader Vår:
(ministrantene står)

Presten sier: "På Herrens bud, og veiledet av Hans hellige ord våger vi å si:", og alle istemmer; "Fader Vår...". Ministrantene blir stående også under de følgende bønner tilknyttet Fader Vår.

Fredshilsen:
(ministrantene står)

Presten sier: "Herrens fred være med dere alle", og menigheten svarer; "og med din ånd". Deretter sier presten; "Hils hverandre med fredens tegn". Ministrantene bukker lett og venter på at presten skal komme for å gi fredshilsen. Når de har mottatt fredshilsen hilser ministrantene på de som står ved siden av seg.

Agnus Dei:
(ministrantene står)

Presten henter ciboriet fra tabernaklet til alteret. Menigheten sier så i kor: "Guds Lam, du som tar bort verdens synder, miskunn deg over oss....."

Kommunion:
(ministrantene står)

Ministranter som har mottatt første-kommunion mottar kommununion, mens resten blir velsignet ved at presten tegner et kors på pannen deres. Når alle har mottatt kommununion går de til sine plasser i koret, setter seg stille og verdig ned og ber litt. Når presten er ferdig med utdelingen av kommununion og kommer opp i koret reiser alle ministrantene seg.

##

...Ikke alltid lett å holde seg alvorlig som ministrant...

Den søsteren som pleide å forberede messen i Kristiansand var bortreist, så en av de andre sørget for at alt var på plass. I sakristiet fant hun boksen med store hostier, tok ut en og la den på patenaen klar til bruk. Hostieboksene er runde plastbokser med en pappskive i bunn til å beskytte hostiene mot plasten. Menigheten hadde denne dagen vikarprest. Han var amerikansk og skulle holde sin første messe på norsk. Messen gikk sin vante gang, helt til Nattverdens liturgi. På sitt beste norskamerikansk begynte presten: "Han tok brødet, gav det til sine disipler og sa: "Så kom det en lang pause, før han fortsatte: "Søster, dette ikke være brød, det være papp!"

##

Etter kommunion:

(ministrantene står)

To ministranter har ansvar for å hjelpe presten med vasking/rensing (purificering) av kalk og patena. De heller vannet i kalken som presten rekker frem, og går så tilbake til kredensbordet (med vannet) etter at de har bukket for presten. To ministranter har ansvaret for å hente kalk og ciborium fra alteret etter at presten har ryddet og vasket. De bukker for presten og går til kredensbordet. (Hvis kalk og patena purifiseres ved kredensbordet, blir ministrantene stående til presten er ferdig med purifiseringen. De bukker for presten og går tilbake til sine plasser.)

TIPS:

Hvis det er biskopen som har delt ut kommununion skal han ha lavabo etter at han er ferdig.

AVSLUTTENDE RITER - GÅ

Kunngjøringer:

(ministrantene sitter)

Lektor/presten leser opp kunngjøringene.

Avsluttende bønn:

(ministrantene står, en av dem holder evt. bønneboken for presten)

Velsignelsen:

(ministrantene står)

Når presten lyser velsignelsen bøyer alle ministrantene seg og gjør korstegnet på seg selv.

Utmarsj:

(ministrantene står/går)

De ministrantene som har ansvaret for kors og lys henter det (røkelse taes ikke med ut i prosesjonen). Ministrantene går ned foran alteret og er vendt mot det i samme orden som ved innmarsj. Når alle pluss presten har kommet på plass, kneler alle og går så ut i samme rekkefølge som de kom inn i kirken ved messens start.

TIPS:

I noen menigheter samles alle ministrantene inne i sakristiet etter utgangsprosesjonen. Alle bukker for korset og sier; "Gud være lovet". Deretter ber de Ministrantbønnen.

c) Andre liturgier

Selv om vi ovenfor bare har gått igjennom høymessens enkelte deler og ministrantenes oppgaver der, er det også andre liturgier som ministrantene er naturlige deltagere i. Disse liturgiene inngår enten som en del av messen eller de blir feiret separat. Ministrantenes oppgaver i slike spesielle anledninger som dåp, konfirmasjon, ektevielse, begravelse osv. er nært knyttet opp til de ytre tegn og handlinger. Generelt kan vi si at ministrantene kombinerer det å være til praktisk nytte med det å gjøre de ytre handlinger tydeligere og gi det hele en verdig form. Vi vil derfor gi en kort oversikt over dem og hva som egentlig skjer gjennom disse liturgiene, samt nevne de oppgaver for ministrantene ved disse, som skiller seg fra oppgavene ved en vanlig høymesse.

Dåp:

Gjennom dåpen blir du innviet i kirken og dens fellesskap. "Uten å bli født av vann og Ånd kan ingen komme inn i Guds rike," (Joh.3,5). I dåpshandlingen ser vi presten døpe i vann. Mens Åden, den livgivende kraft, forblir usynlig. Vi hører presten døpe i *Faderens og Sønnens og Den hellige ånds navn*, og samtidig meddeler Åden den indre virkelighet, som er den treenige Guds liv. Det er det evige liv som skal slå rot, spire, og vokse i den døpte, som fra nå av bærer Guds uutslettelige segl. Alle ytre tegn ved dåpshandlingen forteller noe om det som Åden virker i det indre. De fleste av oss blir døpt som barn, men voksendåpen er den opprinnelige dåpsform.

Ministrantenes oppgaver:

Før dåpen (messen) begynner skal påskelyset tennes, og det skal settes frem dåpslys, vann (evt. skål og noe å øse med), håndkle, katekumenolje, krisma, noe å tørke fingrene på for presten (ofte en bomullsdott) og boken med ritualet. Dette vil ofte være ministrantenes oppgave.

Dersom det er dåp i en messe vil den finne sted etter prekenen, før forbønnene.

Under selve dåpsritualet kan du bli spurta om å utføre disse oppgavene:

- *Gjennom hele ritualet:* holde boken presten leser ritualet fra

- *Salving*: holde frem katekumenolje og noe presten kan tørke fingrene på (bomullsdott)
- *Velsignelse av dåpsvannet*: holde frem vann
- *Dåp*: holde opp skål med dåpsvann, noe å øse med, stå klar med håndkle (avhengig av lokale rutiner)
- *Salving med krisma*: holde frem krisma, noe å tørke fingrene på, samt hvitt klede hvis det brukes
- *Tenning av dåpslys*: Det er presten som tenner dåpslyset fra påskelyset, hjelp til med det praktiske.
- *Velsignelser og avslutning*: holde bok

Konfirmasjon (ferming)

Fermingen hos oss er et eget sakrament, og derfor ikke det samme som konfirmasjonen i Den norske kirke. Selv om den er adskilt fra dåpen er det en klar sammenheng mellom de to sakramenter. Ordet konfirmere betyr å bekrefte. Fermingen er en videre utfoldelse av de Åndens gaver vi fikk i dåpen. Ved *bønnen* nedkaller biskopen Den hellige ånd over dem som skal fermes. Ved *håndspåleggelsen* formidler han Åndens gaver. *Salvingen med krisma* på pannen, og ordene "Motta Den hellige ånd og hans innsegling", stadfester konfirmantens dåpspakt.

Den som mottar sakramentet, skal gi sitt gjensvar i troen. Dersom vi ble døpt som barn, skal vi nå da vi er i stand til det, personlig og bevisst bekrefte vår tro.

Ministrantenes oppgaver:

En konfirmasjon inngår alltid som en del av en messe og kommer etter prekenen.

Ved siden av å ordne det praktiske kan ministrantene bli spurtt om å holde bok og krisma. Dessuten skal biskopen ha lavabo etter selve konfirmasjonen. Se ellers **Generelt om messe med biskop til stede**

Ektevielse

Ekteskapet har eksistert fra den gang Gud "skapte mennesket i sitt bilde, til mann og kvinne" (1.Mos. 1, 27) og sammenføyde dem så de "ikke lenger skulle være to, men ett kjød" (2, 24; Matt. 19,6). Det er etter naturens orden og Guds skaperbilde at folk inngår ekteskap og stifter familie, og derfor hører ektevielse med blant kirkens sakramenter. Ekteskapet avviker fra de andre sakramentene ved at det her er ektefellene som meddeler hverandre sakramentene, mens det normalt er presten eller biskopen som meddeler dem. Med sitt "Ja", som er bindende for hele livet, slutter brud og brudgom ekteskapets pact, og den er det Kirken høytidelig velsigner under vielsen.

Ministrantenes oppgaver:

Som forberedelse til ektevielse skal det settes frem stoler på den måten det er vanlig i din menighet, samt vievann, ritualebok, og evt. ringene.

Hvis ektevielsen skjer i en messe finner den sted etter prekenen.

Dette kan du bli spurt om å gjøre under vielsesritualet:

- *Vielse*: holde bok, rekke frem ringene og vievann
- *Bønn over brud og brudgom*: holde bok
- *Velsignelse og avslutning*: holde bok

Ordinasjon

Helt fra begynnelsen av valgte Jesus ut de tolv apostler til å videreføre hans prestegjerning, hans hyrdeansvar og forkynneroppdrag. Dette ansvar er gitt videre til biskopene og deres hjelgere, prestene og diakonene. Ved ordinasjonen vies disse til tjeneste i Kirken. Ordinasjonen er det eneste sakramentet som meddeles trinnvis. Det vil si at diakonene meddeles det nederste trinnet, prestene meddeles også det neste, mens biskopene får sakramentet i hele sin fylde. I Kristi navn skal biskop og prest lede, bygge og samle Kirken på stedet, og bevare Guds Ord. Denne myndighet får de gjennom sin ordinasjon, som gir dem nåde til å ivareta sitt ansvar.

I ordinasjonen formidles Den hellige ånds gaver ved håndspåleggelsen og innvielsesbønnen. Likesom dåpen og fermingen gjelder ordinasjonen for hele livet, og den kan ikke gjentas.

Ministrantenes oppgaver:

Ordinasjon er en veldig høytidelig begivenhet og det vil alltid være en biskop tilstede. Når det gjelder ministrantenes oppgaver så se derfor **Generelt om messe med biskop tilstede** nedenfor.

I tillegg til de oppgaver du vil finne der kan du ved en preste- eller diakonvielse bli bedt om å holde den nyinnviede diakons/prests liturgiske klær inntil han skal ikles dem.

Sykesalving

I sykesalvingen gir Kristus oss sin helbredende håndsrekning til sjelens og legemets helse. En alvorlig sykdom er en stor åndelig og fysisk påkjenning. Nettopp derfor trenger vi hjelp. Der legekunsten konsentrerer seg om å helbrede kroppen, kommer sakramentet hele mennesket til unnsetning.

Presten salver den syke på pannen og hendene med olje som er innviet til denne bruk av biskopen under oljevigelsmessens i den stille uke. Sykesalvingen er til styrke for den syke, og er ikke ment som en trøst for de døende. Salvingen kan også meddeles dem som lider av alderdomssvekkelse eller langvarig sykdom. Dette kan gjerne skje under en messefeiring der de pårørende og andre fra menigheten er tilstede.

Ministrantenes oppgaver:

I Norge utføres som regel sykesalving av presten uten hjelp av ministranter. Men dersom du allikevel skulle bli bedt av din sogneprest om å bistå ved dette, så vil han helt sikkert også informere deg om hva du skal gjøre.

Begravelse

Ved begravelsen overlater Kirken den døde i Skaperens hender, og ber om at Jesu død og oppstandelse må fullbyrdes i dette mennesket som Gud har skapt i sitt bilde og bestemt til evig liv. Gudstjenesten er en forbønn for den døde og en påminnelse for de levende om vår kristne forvissning: At døden allerede er beseiret.

Ministrantenes oppgaver:

Forberedelse til begravelse; gjøre klar vievann, røkelse, ritualebok og jord med spade. Etter kirkebønnen etter kommunionen går presten og ministranten(e) til båren.

Dette kan du bli spurtt om å gjøre:

- *Bønn:* holde bok, vievann, røkelse
- *Jordpåkastelse i kirken:* sette frem jord med spade

Dersom begravelsen fortsetter på kirkegården:

- *Velsignelse av graven:* holde vievann, holde bok
- *Jordpåkastelse:* holde frem jord for presten og pårørende

Generelt om messe med biskop til stede

Når biskopen kommer til sakristiet kan det være fint om en eller to ministranter (gjerne sjefsministranten(e)) hilser på biskopen.

Sett av to ministranter til å være “biskopens personlige ministranter”. De tar seg av stav, mitra og lavabo til biskopen. Når de skal ta imot stav eller mitra eller gi dette til biskopen skal dette alltid gå igjennom en koncelebrerende prest.

Som “biskopens ministrant” kan du bli spurtt om å gjøre det følgende:

- *Når prosesjonen er kommet opp til alteret:* ta imot stav og mitra
- *Før Evangeliet (under Halleluja):* gi biskopen stav etter at røkelse er lagt på.
- *Etter Evangeliet, før prekenen:* dersom biskopen skal holde prekenen skal han ha mitra
- *Etter konfirmasjon og annen salving:* gi biskopen lavabo
- *Etter kommuniionsutdeling:* gi biskopen lavabo
- *Før velsignelsen:* gi biskopen stav og mitra

d) Bruk av røkelse

“Ministranten i røyken”

Forberedelse

Det første som må gjøres er å tenne kullet. Ikke tenn på hele, men bare rundt kanten slik at det varer hele messen ut.

Prosesjon

Før dere begynner å gå, legger du på litt røkelse. La karet pendle i en jevn bue ved siden av deg, hold det helst i venstre hånd. Røkelsesbæreren går først i prosesjonen. Hvis det er en sakramentsprosesjon, f.eks. Kristi legemsfest, går ministranten med røkelse alene rett foran presten som bærer sakramentet. Når presten er kommet opp til alteret står ministrantene som har skipet og røkelsen klare. Skipet åpnes og holdes frem for presten. Dra opp lokket på røkelseskaret med den bevegelige lenken, bruk den andre hånden til å ta tak i resten av lenkene på midten og løft karet opp for presten. Han legger på mer røkelse. Noen prester gjør et lite korstegn over røkelsen, så ikke slipp ned lokket med en gang.

Skipet åpnes og holdes frem for presten

Incensering

Når røkelsen er lagt på, gir du karet til presten eller diakonen. De incenserer alteret, korset, påskelyset (ved påske), evangelieboken, offergavene og Det hellige sakrament. Diakonen insencerer presten og menigheten og gir så røkelseskaret tilbake til røkelsesbæreren. Hvis det ikke er noen diakon tilstede er det ministranten som insencerer presten og menigheten. Etter insenceringen av alter og offergaver (under offertoriet) foretas lavabo mens menigheten blir insencert. Slik insencerer du:

Du holder i enden av lenkene i den ene hånden og med den andre samler du lenkene ca. 5 cm. over lokket. OBS! Lenkene kan være varme! Løft karet opp i brysthøyde og gjør to eller tre store sving, bare ved å bevege håndleddet. Ta en pause før du begynner på en ny serie. Hvor mange sving og hvor mange serier du skal bruke, avhenger av hvem eller hva du incenserer. Her er det egentlig ingen regler, men tradisjonen er slik:

Sakramentet 3x3 (altså 3 sving, 3 serier)

Presten 2x2 eller 3x2

Diakonen 1x2

Menigheten 3x1, 3x2 eller 3x3

Lær deg hvordan reglene er der du ministrerer!

Offergavene, alteret, evangelieboken, biskopen og påskelyset er det alltid presten eller diakonen som insencerer.

Under høytidelige messer brukes gjerne røkelse under hele Gloria og mens evangeliet leses. Finn deg en godt synlig plass og sving alt du kan, bare ikke helt rundt. Røkelse brukes også ved elevasjonen, dvs. når det forvandlede brødet og vinen løftes opp og det ringes i bjellene. Prøv da å samkjøre ringing og røkelse på den måten at du tar tre sving med røkelsen for hver ring med bjellen. Oppgaven med røkelse bør tildeles eldre ministranter. Pass på at du ikke brenner deg, brent barn lukter som kjent vondt.

Finn deg en godt synlig plass og sving alt du kan...

##

...Kirken den er et gammelt hus (som brenner godt)...

I kirken på Stabekk hadde de nettopp fått nytt teppe i koret. Det var en eller annen festdag og det skulle brukes rökelse. Ministranten var stolt over at han hadde fått det ærefulle verv og svingte rökelseskaret det han maktet. DA rök lenken. Det nye teppet var med ett fullt av glødende kull og rökelse! Presten og snarrådige ministranter med albaen trukket opp rundt livet hoppet rundt for å slukke det ulmende teppet. Det må ha sett urkomisk ut!

##

"DA rök lenken"

V ORD OG UTTRYKK SOM BRUKES I KIRKEN

Ofte brukes latinske navn på gjenstander som anvendes i kirken. Nedenunder følger en alfabetisk liste over det meste du finner oppbevart i kirken og en del andre uttrykk som det kan være lurt å kjenne til. Noen av ordene har du allerede møtt og kanskje fått forklart.

Alba: Se III a) Påkledning

Alter: Bord laget av sten eller tre. Er det viktigste under messen, da offergavene blir forvandlet her. Under messen er alteret kledd med en hvit alterduk.

Alterbrød: Se Hostier.

Ambo: Er det stedet hvor lesningene blir lest fra. Blir også kalt 'Lesepult'.

Aspergill: Liten stav med en hul kule i den ene enden. Kulen har hull og inne i den er det en svamp som fylles når aspergillen dypes i vievann. Aspergillen har ofte en kork som er skrudd på. Pass på at denne er skrudd godt til, hvis ikke kan det lett gå galt.....

"Alt godt kommer ovenfra!"

Bispestav: Hyrdestav for biskopen

Ciborium: En beholder for det hellige sakrament når det blir oppbevart i tabernaklet.

Credensbord: Lite bord til å oppbevare gjenstander som skal brukes under messen.

Corporale: Liten alterduk som blir lagt på alteret før forvandlingen. Blir tatt av alteret etter kommunionen.

Dalmatika: Se III a) Påkledning

Evangeliebok: Stor bok som inneholder lesninger for messen. Boken er ofte pent dekorert.

Evighetslampe: Lampen som brenner nær tabernakelet. Lampen brenner for å vise at det hellige sakrament er tilstede i kirken. Lampen henger ofte over tabernakelet eller er montert på veggen ved siden av tabernakelet.

Hostie: Navnet på alterbrødet.

Håndtvett: Presten renser seg med vann før den eukaristiske bønn begynner. (Se også lavabo).

Kalk:

Beger som vinen blir helt i under offertoriet. Kalken er oftest i metall, men finnes også i keramikk eller tre. Kalken kan være forgylt inni.

Kalkduk: Duk som brukes av presten til å tørke av kalken med.

Kalkslør: Se Velum.

Kirkeår: Går fra 1. søndag i advent til Kristi konge fest, siste søndag før 1. søndag advent.

Koret: Den delen av kirken hvor alteret, lesepulten og prestens stol er plassert.

Korkåpe: Se III a) Påkledning

Korskjorte: Se III a) Påkledning

Krusifiks: Kors med figur av Jesus på. Der finnes alltid et i kirken, enten på eller nær alteret.

Lavabobolle: Bollen som holdes under prestens fingre ved håndtvett.

...Tabbe...

Den fraværende ministranten skulle hjelpe presten med fingervasken. Han grep vannmuggen fra kredensbordet og gikk til presten ved alteret. Uten å tenke helte han en god slump vann over prestens fingre og oppdaget for sent at han hadde glemt å ta med lavabobollen som skulle ta imot vannet!

##

"...han oppdaget forsent at han hadde glemt å ta med lavabobollen..."

Lavaboduk: Brukes av presten før å tørke fingrene etter håndtvetten.

Leksjonar: Boken som inneholder lesningene som brukes under messen. (Ofte samme bok som Evangelieboken).

Lesepult: Se Ambo.

Liturgi: Fellesbetegnelse på det som gjøres under messe, andakt og andre gudstjenester.

Liturgisk år: Kirken har sin egen kalender. Det liturgiske år starter med 1. søndag i advent, fire sønner før julafoten.

- * Advent - liturgisk farge er fiolett.
- * Jul - liturgisk farge er hvit og varer ca. tre sønner.
- * Vanlig tid - liturgisk farge er grønn. Det er enten 33 eller 34 vanlige sønner i kirke året som blir avbrutt av andre begivenheter.
- * Fastetiden - liturgisk farge er lilla (fiolett).
- * Påske - liturgisk farge er hvit.
- * Pinse - liturgisk farge er rød. Påsketiden avsluttes med pinse.
- * Siste søndag i kirkeåret - feires som Kristi Kongefest. Liturgisk farge er hvit.
- * Helgendager - de liturgiske farger er rød for martyrer og hvit for andre.

Nærmere om de liturgiske fargene, se VI b) De liturgiske fargene.

Messebok: Se Missale.

Messehagel: Se III a) Påkledning

Missale: Boken som inneholder alle bønnene presten bruker under messen. Blir også kalt alterbok eller messebok.

Mitra: Biskopens hodeplagg under messen.

Monstrans: Beholder (stativ) til det hellige sakrament når det stilles ut for tilbedelse. Er laget av metall og har ofte forgylte "stråler" fra sentrum av beholderen.

Patena: Fat/skål til å holde alterbrødet.

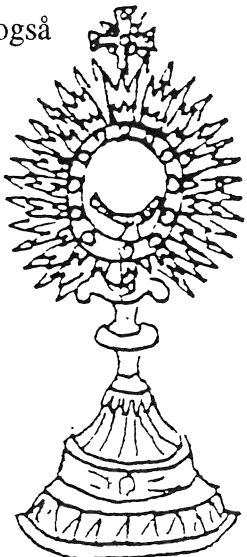
Purifikatorium: Se kalkduk

Purifisere: rengjøring av kalk

Pyx: Liten beholder til å oppbevare det hellige sakrament når det tas med til for eksempel sykekommunion.

Påskelys: Et stort dekorert lys som velsignes påskeaften. Det er vanligvis plassert ved døpefonten. Lyset er tent under hele påsketiden og står da ved alteret. Utenom påsketiden tennes lyset bare under dåp, konfirmasjon, diakon- og prestevielse samt under begravelser. Påskelyset representerer den oppståtte Kristus og symboliserer Kristus som verden lys.

Røkelse: Sandlignende korn som, når de legges over glødende kull, ryker og gir fra seg en god lukt.

Røkelseskar: Beholder for det brennende kullet med røkelse strødd over. Karet har lenker slik at det er lett å åpne å og bære (svinge).

Røkelsesskip: Beholderen hvor røkelseskornene blir oppbevart.

Sakristi: Det rommet ved siden av kirken hvor prestene og ministrantene kler seg og forbereder seg for messen.

Stola: Se III a) Påkledning

Sutan: Se III a) Påkledning

Tabernakel: Et dekorert skap hvor det hellige sakrament blir oppbevart. For å vise respekt for sakramentet, kneler vi hver gang vi passerer tabernakelet (det hellige sakrament) utenom messen.

Talar: Se III a) Påkledning

Velum: Slør til å dekke kalken før og etter messen. Sløret er ofte i de liturgiske farger. Se III a) Påkledning.

Vievannsbolle: Bolle til å oppbevare vievann i når det skal sprinkles over menigheten eller gjenstander som skal velsignes.

Vievannskar: Kar til å oppbevare vievann. Finnes ved alle utgangene/inngangene i kirken.

Når vi kommer inn i en kirke dypper vi fingrene i vannet og gjør korstegnet for å minne oss selv om at vi er døpt i Faderen, Sønnen, og Den hellige ånds navn.

VI KIRKEÅRET

a) Bevegelige kirkefester

Bevegelige kirkefester er de festene som ikke har noen fast dato. Det vil si at datoer varierer fra år til år alt ettersom kirkeåret faller i forhold til kalenderåret. 1 Påskedag er for eksempel en bevegelig kirkefest, mens 1 Juledag er en "fast" kirkefest (den er alltid 25 desember).

Da de bevegelige kirkefestene er fester blir de gjerne markert litt ekstra i - også gjennom ministreringen. Basisen for ministreringen vil være den samme som i en vanlig høymesse, men endel ting blir muligens gjort noe annerledes. Dette varierer fra sted til sted. Bruk av røkelse f.eks. vil være vanlig ved de fleste bevegelige kirkefester.

Nedenfor følger en oversikt over de bevegelige kirkefestene.

Bevegelige kirkefester:

1 Advent
Den Hellige Familie
Askeonsdag
Palmesøndag
Skjærtorsdag
Langfredag
Påskeaften
1 Påskedag
2 Påskedag
Kristi Himmelfart
Pinse
Den Hellige treenighet
Kristi Legeme og Blod
Jesu Hjerte
Maria Hjerte
Kristi Kongefest

b) De liturgiske farger

Hvitt: renhet

Hvitt betyr renhet , hellighet og uskyld.

"...en skinnende ren linnekledning...er de helliges rettferdige gjerninger", De som vil opptas i den kristne menighet gjennom dåpen blir iført hvite klær. Den dødes likklede er hvitt.

Liturgisk : Hvitt anvendes ved høytidene (jul og påske) og på alle festdager for

Treenigheten, Kristus og Maria, ved kirkeinnvielsesfester, dåp, ektevielse og konfirmasjon. Det kan også anvendes hvitt med gullbesetning. Det er vanligst ved de viktigste Kristus-festene (Julenatt, Juledag, Påskenatt, Jesu fremstilling i templet, Kristi legemsfest, Kristi Kongefest osv.)

Rødt: ild, blod

Rødt er ildens, blodets og kjærlighetens farge. Rødt kan også være "Guds farge"; dvs. symboliserer hans kjærlighet.

Liturgisk: Den røde fargen anvendes ved pinse, martyrfester, på langfredag, konfirmasjon og festene for de fleste evangelistene.

Grønt: håp, vekst

Grønt er vårens farge. Det er også "de utvalgtes" farge; for "de rettferdige grønnes som palmen" (salme 92, 13)

Liturgisk: En nøytral farge, som anvendes i det alminnelige kirkeår på dager da ingen annen farge er bestemt.

Fiolett: bót, håp

Fiolett står for anger, bot, bedring og lengsel.

Liturgisk: Anvendes i advents- og fastetiden, samt ved begravelser og requiem-messer.

Sort: død

Liturgisk: Kan anvendes i begravelser istedet for fiolett, og på langfredag istedenfor rødt.

c) Liturgisk kalender

Dato	Helgen/Fest	Lit.farge
<i>Januar</i>		
1. søndag	Herrens Åpenbaring	hvit
1	Maria, Guds Mor	hvit
19	Henrik, Finlands vernehelgen	rød
31	Johannes Bosco, prest	hvit
<i>Februar</i>		
2	Herrens fremstilling i tempelet	hvit
3	Ansgar, Nordens apostel	hvit
4	Blasius, biskop og martyr	rød
10	Scholastica, jomfru	hvit
11	Vår Frue av Lourdes	hvit
22	Apostelen Peters stol	hvit

Mars

19	Josef, Marias brudgom	hvit
25	Herrens bebudelse	hvit

April

16	Magnus, martyr	rød
25	Markus, evangelist	hvit
29	Katarina av Sienna, jomfru og kirkelærer	hvit

Mai

1	Josef, arbeideren	hvit
14	Mathias,	hvit
15	Hallvard, martyr	rød
18	Erik, martyr, Sveriges vernehelgen	rød
26	Fillip Neri, prest	hvit
27	Augustin av Canterbury, biskop og martyr	rød

Juni

5	Bonifatius, biskop og martyr	rød
6	Norbert, biskop	hvit
11	Barnabas, apostel	rød
13	Antonius av Padua, prest og kirkelærer	hvit
22	Thomas More, martyr	rød
24	Johannes Døperens fødsel	hvit
28	Ireneus, biskop og martyr	rød
29	Festen for Peter og Paulus, apostler	rød
30	Kirkens første martyrer i Roma	rød

Juli

3	Thomas, apostel	rød
4	Elisabeth av Portugal	hvit
5	Antonius Maria Zacaria, prest	hvit
6	Maria Goretti, jomfru og martyr	rød
10	Knut, konge, martyr, Danmarks vernehelgen	rød
11	Benedict, abbed	hvit
15	Svithun, biskop	hvit
16	Vår Frue av Karmel	hvit
20	Torlak, biskop, Islands vernehelgen	rød
21	Laurentius av Brindisi, prest og kirkelærer	hvit
22	Maria Magdalena	hvit
23	Birgitta, ordenssøster	hvit
25	Jakob, apostel	rød
26	Joakim og Anna, jomfru Marias foreldre	hvit
28	Martha	hvit
29	Olav, martyr, Norges vernehelgen	rød
31	Ignatius av Loyola, prest	hvit

August

4	Johannes Maria Vianney, prest	hvit
6	Herrens forklarelse	hvit
8	Dominikus, prest	hvit
10	Laurentius, diakon og martyr	rød
11	Klara, jomfru	hvit
14	Maximillian Maria Kolbe, prest og martyr	rød
15	Marias opptagelse til Himmelen	hvit
16	Stefan av Ungarn, martyr	rød
20	Bernhard av Clairvaux, abbed og kirkelærer	hvit
21	Pius X, pave	rød
24	Bartholomeus, apostel	hvit
27	Monica, Augustins mor	hvit
28	Augustin, biskop og kirkelærer	hvit
29	Johannes Døperens martyrium	rød

September

3	Gregor den store, pave og kirkelærer	hvit
8	Jomfru Marias fødsel	hvit
13	Johannes Chrysostomus, biskop	hvit
14	Korssets opphøyelse	rød
15	Jomfru Marias smørter	hvit
16	Cornelius og Cyprian, martyrer	rød
21	Matteus, apostel og evangelist	rød
29	Michael, Gabriel og Rafael, erkeengler	hvit
30	Hironymus, prest og kirkelærer	hvit

Oktober

1	Therese av Jesusbarnet, jomfru	hvit
2	Verneenglene	hvit
4	Frans av Assisi	hvit
7	Vår Frue av rosenkransen	hvit
15	Theresa av Avila, jomfru og kirkelærer	hvit
17	Ignatius av Antioquia, biskop og martyr	rød
18	Lukas, evangelist	rød
19	Isak Jogues og lidelsesfeller, martyrer	rød
	Paul av korset	hvit
28	Simon og Judas, apostler	rød

November

1. søndag	Allehelgens dag	hvit, gull
1. mandag	Alle sjelers dag	fiolett
3	Martin av Porres, legbror	hvit
4	Karl Borromeus, biskop	hvit
10	Leo den store, pave og kirkelærer	hvit
11	Martin av Tours, biskop	hvit
17	Elisabeth av Ungarn, nonne	hvit
21	Marias fremstilling i tempelet	hvit
25	Niels Steensen, biskop	hvit
4./5. søndag	Kristi Konge fest	hvit/gull

Desember

3	Frans Xavier, prest	hvit
6	Nicolaus, biskop	hvit
8	Marias uplettede unnfangelse	hvit
12	Johanne Francisca Chantal, nonne	hvit
13	Lucia, jomfru og martyr	rød
14	Johannes av Korset, prest og kirkelærer	hvit
25	Jesu fødsel	hvit, gull
26	Stefan, Kirkens første martyr	rød
27	Johannes, apostel og evangelist	hvit
28	De uskyldige barn i Betlehem, martyrer	rød
31	Silvester I., pave	hvit

VII TIPS TIL DERE SOM VIL STARTE ET MINISTRANTLAG

a) Innledning

Et ministrantlag kan være et eget UNKF-lag, og man kan få hjelp fra UNKFs landsstyre til å starte opp. Andre dere kan spille på lag med er presten, menighetsrådet og lokallaget, hvis der er et lokallag i menigheten. Fra menighetskontoret får dere en oversikt over unge i den rette alderen, slik at dere kan sende dem et brev. Hvis dere i tillegg opplyser om at dere skal starte ministrantlag på intensivundervisningen, ved oppslag utenfor kirken, og i kunngjøringene et par tre søndager på rad, burde det stille opp nok interesserte til at dere kan starte et lag.

Det kan være lurt å la medlemmene være med på å bestemme hvor ofte dere skal møtes og hva dere skal gjøre på møtene. Det viktigste må vel være å øve på å ministrere, lære hvordan man gjør hva, utbedre ting, osv. Andre ting man kan ta med er litt katekese, (dvs snakke om et emne, for eksempel et sakrament) noen leker, noe å spise, en helgenhistorie, og begynne/avslutte med messe eller en bønn. Hvis dere vil, kan dere få noen til å komme og innlede i ti minutters tid om et emne. Det er å håpe at medlemmene synes møtene er så morsomme og ministreringen så givende at de fortsetter å komme hver gang.

TIPS:

Det er mange måter å motivere ministrantene til å fortsette på: I Bergen, for eksempel har de innført et rangsystem som man kan stige i. Alle ministrantene har som del av drakten et kors om halsen. Bak på snoren, altså i nakken, er det festet en godt synlig dusk og fargen på denne dusken bestemmes av hvor mange ganger du har ministrert. Målet er altså å fortsette så lenge at man får den "beste" dusken!

b) Praktiske råd

Når man skal opprette en ministrantgruppe kan man sette opp en plan over hva som er målet med dette arbeidet. Er det hovedsakelig å lage en sosial gruppe for barn hvor de kan møtes og ha det gøy og koselig sammen? Eller er det en gruppe som skal utdype og virkeliggjøre messens og liturgiens realiteter for barn og unge? Disse to punktene behøver ikke å være motsetninger, men det er viktig å se på rekkefølgen av punktene og deres betydning i forhold til hverandre.

Dernest bør man sette opp en plan for hvilket ambisjonsnivå man vil legge seg på overfor dem som skal lære å ministrere. Hvor mye skal de gjøre? Er de bare til pynt? Skal man kunne stille krav til dem, eller er alle velkomne uansett hvordan de oppfører

seg og uansett hvor interesserte de er? Hvor nøye skal man følge de liturgiske og kirkelige foreskrifter angående ministrering? Osv., osv.

Fastsett en nedre aldersgrense, så barn, foreldre og prest har noe å forholde seg til. 1.kommunion pleier å være en vanlig nedre grense.

Hvor mye katekese skal flettes inn i arbeidet, og hvor mye skal evt. menigheten/lokallag trekkes inn i arbeidet? Det er ofte fint at det er med eldre/erfarne ministranter som kan hjelpe til og være med som støtte for de yngre/nye.

Sett opp en plan over hvor ofte det skal være møter, øvelser, turer osv., samt hvor ofte ministrantene skal ministrere.

Det er lurt å ha en fastsatt plan med bestemte datoer/ukedager.

Lag en fremdriftsplan for gruppen. La gjerne medlemmene få ha hver sin perm med beskrivelser, tegninger etc., som et middel til å lære.

c) Skal laget ha en "sjefsministrant"?

Noen lag velger en "sjefsministrant" eller "seremonimester", det er kanskje mest nødvendig i store menigheter med mange ministranter. Hans/hennes oppgaver er for eksempel:

Å være et bindeledd mellom presten(e) og ministrantlaget.

Å sørge for at ministrantene får den informasjonen de har behov for.

Å passe på at ministrantene oppfører seg ordentlig i sakristiet. Prøv å unngå hastverk - ha det stille og rolig i sakristiet, det er best for presten også.

Å fordele oppgavene, gjerne i samarbeid med presten. Husk at ministrering er lagarbeid. Ha full oversikt over hvem som skal gjøre hva og hjelpe til hvis noen glemmer hva de skal gjøre.

Å stille opp ministrantene i prosesjon før messen.

Å gi tegn til de andre når alle skal sette seg/knele/reise seg.

Å passe på at ministrantdraktene henges pent opp.

Pass på at ministrantene ikke blir "utnyttet", dvs. slik at de får mest mulig ut av liturgien. Rekrutteringen til ministrantlaget skjer ofte blant de yngste i menigheten og for disse vil det føles stort bare å være ikledd ministrantdrakt og delta i messen oppe i koret. I begynnelsen behøver de kanskje ikke å ha noen annen funksjon enn å være med i prosesjonen inn og ut. Forberedelse er helt avgjørende - det er ikke lett å konsentrere seg hvis man hele tiden er nervøs for det neste som skal skje. Her ikke bare "sjefsministranten", men også presten et stort ansvar.

d) Forslag til møteprogram for de syv første møtene

Dag 1.

Åpningsmøte: Man ønsker nye medlemmer velkommen, og man har en litt mer festlig messe denne dagen. Foreldrene kan gjerne komme på møtet denne kvelden.

Dag 2.

Første skritt: Kort innføring i ministrering, først hvordan oppføre seg i koret i kirken. Hvordan bevege seg frem og tilbake. Katekese: Den hellige Messe.

Dag 3.

Andre skritt: Hvordan gå fra sakristiet til koret og hvordan knele. Kort om frembæring av offergavene. Katekese: Dåpen.

Dag 4.

Tredje skritt: Frembæring av offergavene, håndtvett. Grunnen til at dette skjer. Hvordan bevege seg, hvorfor alltid gå to og to.

Dag 5.

Fjerde skritt: Rydding etter kommunionen, ringing i klokker ved konsekrasjonen. Katekese: Skriftemålet.

Dag 6.

Femte skritt: Lys til Evangelium/prosesjon. Kneling i messen, ærbødighet. Katekese: Konfirmasjonen.

Dag 7.

Sjette skritt: Prosesjonskors, repetisjon av dag 2. Hvordan kle på seg, behandle draktene. Katekese: Bryllup.

STIKKORDLISTE

- Advent 26
Agnus Dei 19
Alba 10; 13; 24
Alter 24
Alterbrød 24
Ambo 24
Amict 11
Aspergill 24
Begravelse 21
Bukking 8
Ciborium 24
Cingulum 11
Corporale 25
Credensbord 24
credensbordet 19
Credo 17
Dalmatica 11
Dalmatika 25
Dåp 20
Ektevielse 20
elevasjonen 23
Etter kommununion 19
Eukaristisk bønn 18
Evangeliebok 25
Evangeliet 16
Evighetslampe 25
Fader Vår 18
Fastetiden 26
ferming 20
Fiolett 29
FORBEREDELSE 10
Forbønner 17
Fredshilsen 19
fremdriftsplan 34
Gloria 16; 23
Grønt 29
Halleluia 16
Hendene 6
Hostie 25
hostien 18
Hvitt 28
Håndtvett 17; 25
incensere 18
Incensering 22
Jul 26
Kalk 25
Kalkduk 25
kalken 18
Kalkslør 25
Kirkebønn 16
kirkefester 28
Kirkeår 25
KIRKEÅRET 28
Kommuninon 19
Konfirmasjon 20
Koret 25
Korkåpe 11; 25
Korskjorte 11; 25
Kristi legemsfest 22
Krusifiks 25
Kyrie 15
Lavabo 17; 19
Lavabobolle 25
Lavaboduk 25
Leksjonar 25
Lesepult 25
Liturgi 25
Liturgisk kalender 30
Liturgisk år 26
liturgiske farger 28
lommekniv 8
lyserosa lakksko 10
Messebok 26
messeboken 9
Messegel 26
Messegogl 11
messekjær 10
MINISTRANTLAG 33
Missale 26
Monstrans 26
møtepogram 35
Når du bukker eller bøyer deg 8
Når du bærer kors 9
Når du bærer lys 8
Når du bærer røkelse 9
Når du går 7
Når du kneler 8

Når du sitter 7
Når du står 6
Offertorium 17
Oljevigselmessen 21
Ordinasjon 21
Patena 26
Pinse 26
potetsekk 13
Prefasjon 18
Preken 17
Purifikator 13
Purifikatorium 26
Purifisere 26
Pyx 26
Påkledning 10
Påske 26
Påskelys 26
rangsystem 33
Rødt 28
røkelse 22; 26
Røkleseskar 26
Røkelsesskip 27
sakrament 27
sakrestiet 20
Sakristi 27
sakristiet 13; 15
Sanctus 18
sjefsministrant 34
sjefsministranten 34
Sort 29
Stola 12; 27
utan 11; 13 27
Sykesalving 21
Syndsbekjennelse 15
Tabernakel 27
Tabernaklet 13
Talar 11; 13
Utmarsj 20
Velsignelsen 19
Velum 12; 27
vievann 27
Vievannsbolle 27
Vievannskar 27
Øynene 6